

+

У 40-ту РІЧНИЦЮ = 22 СІЧНЯ 1918 - 1958 рр. = ТВОРЦЕВІ УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВНОСТІ - УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ, НЕЗМІННОМУ ГОЛОВІ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ І ПЕРШОМУ ПРЕЗИДЕНТОВІ У.Н.Р., ПРОФЕСОРОВІ МИХАЙ-
ЛОВІ ГРУШЕВСЬКОМУ, СПІВАВТОРОВІ ІV УНІВЕРСАЛУ, АВТОРОВІ "ІСТОРІЯ
УКРАЇНИ - РУСИ і тп., і тп. В І Ч Н А І Н Е В М И Р У Щ А
С Л А В А!

Редакція, співро-
латники і читачі
мадського Слова".

В Д Я Ч Н І:

- бітники, передп-
"Українського Гро-
Новий Йорк, 22.І.
1958 р.

МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ ГРУШЕВСЬКИЙ
Академік, професор історії.

Перший Президент Української Народної Республіки,
Перший Президент Всеукраїнської Академії Наук.
Народився 29 вересня 1866 року, у Холмі, Україна.
Помер 25 листопада 1934 року, у Кисловодську, Кавказ,
від Московсько-комуністичної лікарської практики.

У К Р А Ї Н С Ь К Е Г Р О М А Д С Ь К Е О Л О В О .

Новий Йорк, Січень - Лютий 1958, Число 1 - 2/61-62/

В 40 - РІЧНИЦЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Поминуло 40 років з того часу, як Український нарід виборов своєю кров'ю і жертвами, в революційні роки 1917-1919 роках собі державність.

Вже другий рік на рідних землях - в неволі, і в еміграції згадують по різному ці роки революції і боротьби за Суверену, Соборну Українську Народню Республіку.

Присвячуємо й ми свої рядки цим роковинам вічної і славної епохи в новітній історії України. Розгляньмо хто і як ці роковини шанує або фальшує і подаємо нашу думку й оцінку.

I.

На рідних наших землях, хижий московський шовіністично-імперіалістичний поневолювач, зодягнений в феодально-комуністично-тоталістичну червону машкару, вже 40 років поневолює наш нарід новими рафінованими способами і винищує фізично українську субстанцію, а своєю євразійською "культурою старшого брата" затроє душу і мозок українського народу.

Коли пишемо ці рядки, Україна формально самостійна /на папері фальшивої конституції ССРСР/, існують державні границі на мапі і немає їх в дійсності, існує адміністратива яка виконує директиви з Москви, а суверен - трудовий нарід український закріпачений в московській неволі.

Доки Україна не виявляє волю свого трудового народу, як влади з народу і для народу, доки немає власного війська, власних зносин з закордоном, власних фінансів, власної незалежної адміністрації і свобідного культурного розвитку, доки немає власної економічної політики і мита, доки на Україні стоять чужі імперські окупанські війська ССРСР - доти Україна не є сувереною, а тільки є об'єкт поневолення, в колоніальній залежності.

Навіть те, що Україна є членом Об'єднаних Націй, не є доказом її ф а к т и ч н о ї суверености, як дехто з українців помилково трактує. Цей зовнішній ефект є позірний, хоч формально правний. Все це є вислід договорення чужих і ворожих Українському народові і його волі держав, переможців у другій світовій війні. Майже тих самих, що вершили події після першої світової війни і відбудовували "єдиную і неділімую" тюрму в границях бувшої російської імперії і руйнували волю свобідних народів.

Доки їм вигідно - визнають українську державність у формі УССР, як потреба в тім помине, Україну перестануть визнавати і "забудуть" де вона є, або знатимуть як губернію в ССРСР, чи іншій державній потворі під керуванням з Москви.

Україна в неволі і за сувереність національно-державну і соціально-економічну керуючі і рушійні сили Українського народу м у с я т ь б о р о т и с я .

В поневоленій Україні 40 річчя революції і боротьби святкують офіційально по наказу з Москви. Все пофальшовано, і святкують не перемогу Українського народу за його державність, тільки нове Московське поневолення, ворог маніфестує свою перемогу над українським народом.

Ренегатів у поневолених народів ніколи не бракувало, не бракувало й не бракує в Україні, т.зв. "пролетарських" інтелігентів, що за шмат гнилої ковбаси хоч матір у їх попроси, то заріжуть /за Т. Шевченком/. Фальшується визвольна боротьба, фальшується історія, література, письменство і мова.

На Україні панує феодально-державно-капіталістична система і кривавий катівський тоталістичний режим з Москви, керівниками і виконавцями якого є Московська інтелігенція і Московський народ - "богоносець".

На еміграції це свято відновленої сувереної і соборної Української Народньої Республіки сприйнято і святкується по ріжному.

II.

Монархісти-скоропадівці і інші поміщицькі і паразитарні недобитки та недомерки існування Української Народньої Республіки не визнають, боротьбу промовчують а її найкращих синів-борців неагують або й зневажають. Зате вони руїниці Української Народньої Республіки і державности, ген.П.Скоропадського і його рід, виставляють фальшиво за творця суверености України. Більшої перфідности і фальші тяжко й уявити. Ще є багато живих свідків, і автор цих рядків є тим свідком, коли поміщик і ген. П.Скоропадський, власник великих земельних обшарів, нагробованих його предками від українського селянства в минулому, закріпостивши вільне селянське населення собі в кріпаків, за допомогою німецького кайзерського війська знищив Конституцію У.Н.Р., багнетами розігнав Центральну Раду і Уряд УНР, завівши свою "конституцію" а міністрами над Українським народом настановив москалів або ренегатів з українського роду. Це сталося 29.IV.1918 р., а дня 14.XI. 1918 р. проголосив Україну як федеративну частину майбутньої Російської імперії, а сам прийняв ролю сатрапа - генерал губернатора "Малоросійського". Говорити, що ген. П.Скоропадський був українським патріотом і державником, це глум і насмішка. Яка шкода, що в цю фальш і брехливість повірили /а може для моди?!/ й деякі ширі українські патріоти селяне й інтелігенти, і підтримують морально й матеріально реакційну, чорносотенну і мракобісну антинаціональну і антисоціальну акцію скоропадських і скоропадчиків монархістів.

Поміщицькі і локайські недобитки тепер мають нахабство справжніх борців за визволення України обзивати ворогами України /-духовими москалями"/, а себе виставляти приятелями і будівничими, правда "традиційної гетьманської державности". Ми їх твердженням в останніх словах взятим у знаки:"- ", признаємо рацію і за правду, бо всі гетьмани на Україні /крім на Запоріжжі/ ніколи не були суверенами, вони були у функції генерал-губернаторів чужих держав: Польщі, Московщини, Туреччини, Шведщини. Хмельницькі, Мазепа, Скоропадські, Розумовський - ніколи не були суверенами, ніколи не боролися за свободу, волю і державність Українського народу, за суверену Україну, як державу. Вони вислужувалися у чужих суверенів над Україною за свої особисті матеріяльні вигоди, вони грабували Україну, українське се-

лянство в їх маєтки, а самих селян обертали у своїх кріпаків. Це не-заперечні історичні факти, яких ніхто і ніколи не зможе відкинути.

Гетьманство не репрезентувало і не репрезентує трудового народу України, як суверена, тільки як адміністратори і сатрапи чужої держави. Проти гетьманів і гетьманства український нарід завжди боровся і буде боротися як проти чужої і ворожої сили на Україні класової і національно-державницької. Так воно було і в 1918 році.

Отак вони "святкують" 40 річницю повстання Сувереної і Соборної Української Народньої Республіки, до збудування та оборони якої вони нічим не спричинилися.

III.

В пореволюційних роках поза межами поневоленої Москвою України, під окупаціями Польщі, Румунії, Угорщини, Чехо-Словаччини і між еміграцією зродилися нові орієнтальники на чужих "визволителів": нацисти, фашісти, демократи і навіть "соціалісти", які в час революції припленталися до соціалістичних партій, щоб зберегти свої маєтки, дістати добре плачене державне місце і навіть стати міністрами.

Нацисти, фашісти та ритуалісти - "українські католики"/просимо не стосувати цього до українців патріотів уніятів і римо-католиків/ писаннями таких своїх "вождів" як Донцов і К-о, у своїй ненависті до будівничих Української Народньої Республіки стараються ще з більшим осатанінням і падлюцтвом обчорнити і зогидити борців за сувереність і соборність Української Народньої Республіки.

Вся їх ненависть полягає в тім, що /одні з них були свідками і учасниками революційної боротьби за державність України, а других в той час ще й на світі не було/ Україна не стала такою як вони бажали б, а звідци: як не буде Україною такою як вони хочуть /тоталістична, дрібнопоміщанська, католицька, з поміщиками і орендарями/ то не треба тоді ніякої України. Правда, цього вони з обережності не сказали, але їх вчинки і насаги найкраще це посвідчують.

Вони промовчують, або зогиджують, найкращих синів України, борців за суверену державність України, і замінюють своїми реакційними і тоталістичними тодішніми або молодими теперішніми однодумцями, які в тім участі не приймали. Ми не будемо наводити їх імен, які для українського відродження не мають ніякого значіння. Правда, один з них в молодечому запалі виступив з гаслом Української самостійности, але в роках 1917-1919 не пішов з самостійниками, тільки почав організовувати реакційні недобитки для боротьби з Українською Народньою Республікою, бо вона не була організована по його рецепту-програму.

Вони "теж" святкують революційні роки 1917-1919 і державність України так, що замовчують республіканський державницький устрій і не згадують творців тої державности, підставляючи своїх "вождів", як єдиних будівничих; вони стараються пояснити повстання Української Народньої Республіки з "божого провидіння", з молитов ритуалістів, а не боротьбою керівних інтелігентних та селянських і робітничих трудових рушійних сил. Вони промовчують, в ліпшій випадкові, заслужених діячів, а провідних діячів революції і будівничих У.Н.Р. паплюжать в самий ординарний спосіб, як напр. голову Центральної Ради і Першого Президента У.Н.Р. - проф. Михайла Грушевського, першого голову Українського Генерального Секретаріату, першого голову Ради Народних міністрів і голову Директорії Володимира Винниченка та всіх соціалістичних провідників трудового селянства і робітництва.

IV.

Демократи з "соціалістами", що справді були будівничими У.Н.Р., з приложили своїх рук до організації, будування і оборони У.Н.Р. в р. 1917-1918, але які в 1919 р. свої діла і себе зпрофанували орієнтацією на Антанту і її сателітів, та засаботували земельний закон прийнятий Директорією і Трудовим Конгресом; вони розігнали земельні комітети і селянські ради трудового народу України, настановивши своїх владних комісарів і були творцями отаманії великої і малої, що й спричинили занепад У.Н.Р. ними ж збудованої, - теж святкують, але з обов'язку, тільки тому, що так має бути, бо й вони там були. На еміграцію вони вийшли не по своїй добрій волі, тільки їх сам трудовий нарід не прийняв, не підтримав за їх реакційну політику і вони змушені були вийти з рідних земель, на чужину. Страшна і жорстока правда якої ніхто не закриє ніякими славослов'ями себе і обвинуваченням в тім ворогів України. Все їх святкування вміщається в програм відзначення С.Петлюри і А.Лівицького, як носіїв державности і "геніїв" України /про ганебний акт зради - Варшавський договір при тім промовчується/.

Голову Центральної Ради і Першого Президента У.Н.Р. М. Грушевського і голову Генерального Секретаріату, голову Ради Народніх Міністрів і голову Директорії У.Н.Р. стараються промовчати, або й не заслужено обвинувачується в тих гріхах, яких вони не творили. Така їх невдячність і злобність, несправедливий підхід і оцінка найвідповідальніших і найбільш заслужених творців У.Н.Р..

Це ніяке святкування, тільки профанація.

V.

Правдиві і щирі борці за суверену, соборну Українську Народню Трудову Республіку, члени Української Партії Соціалістів-Революціонерів - центральна течія, Української Партії Соціалістів-Революціонерів-Боротьбистів і Української Соціалістично-Демократичної Робітничої Партії - незалежної, в Україні поголовно винищено окупаційною Москвою, а в еміграції ті, що не зрадили ідейних програмових засад УПСР і трудових селянських і робітничих мас українських, розсіяні по цілому світі, не в "моді", зацьковуються як зайці псами хортами, в цій зачаканій кадиллом і підмоченій кропилом еміграційній діаспорі, зарепрезентувати, поки що, в належний їм спосіб волі поневоленого трудового народу України не можуть. Їхні змагання і насаги однозгідно поборються і перешкоджаються всіма визначеними вище тут еміграційними групами.

- - - - -

Всю боротьбу, всі жертви, весь героїзм присвячується українському народові - це правда. Українські народні маси були рушійною силою, але промовчується, що керівною силою цієї рушійної сили, була інтелігенція, організована тоді в с о ц і я л і с т и ч н и х політичних партіях: УПС-Р і УС-ДРП та демократичній, антисоціалістичній політичній партії УПС-Ф, що етикетку "соціалісти" причипила як модну тоді червону розетку. Сучасні еміграційні орієнтальщики прилюдно висловлюються, У.Н.Р. будували всі класи і прошарки населення України /поміщики, фабриканти, заводчики, банкири і їх бувші підневільні соціально-економічно - селяне та робітники/ - це твердження не відповідає правді. За Україну боролися селяни, робітники і трудова інтелігенція під проводом соціалістів УПС-Р і УС-ДРП та демократів УПС-Ф.

Масні прошарки, групи і одиниці в перші місяці революції були

здеорієнтовані і не брали ніякої участі, підмовляючи салдатські українські маси до нейтралітету, а потім організовано виступили вороже проти У.Н.Р. і її знищили.

- - - - -

Ми тримаємося того погляду, що хто прислужився організації, будуванню і оборони У.Н.Р. - треба справедливо оцінити їх заслуги і з пошаною та пієтизмом згадати їх імена: мертвих і живих. Хто руйнував державну сувереність українського народу тих треба осудити: мертвих і живих.

Хай їх імена будуть прикладом в майбутній боротьбі сучасної і будучих генерацій за волю Батьківщини, за Суверену Соборну Трудову Українську Республіку.

1. ГРУШЕВСЬКИЙ МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ, професор, історик України: незмінний Голова Української Центральної Ради і Перший Президент Української Народньої Республіки, в часі від 17 березня 1917 р. до 29 квітня 1918 р./день захоплення влади поміщиком ген. П.Скоропадським/.

2. ПЕРШИЙ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ з дня 17.IV.1917 року: Винниченко Володимир - голова Генер.Секретаріату і Секретар Внутрішніх Справ, Мартос Борис - Секретар Земельних Справ, Садовський Валентин - Судових, Стещенко Іван - Освітніх, Петлюра Симон - Військових, Ефремов Сергій - Міжнародних, Стасюк Микола - Продовольчих, Барановський Христофор - Фінансових і Христюк Павло - Генеральний писарь. Партійно: 5 УСДРП, 1 УПСР, 1 УПСФ, 2 непартійних.

3. ДРУГИЙ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ з дня 29 липня 1917 року: Винниченко В. - Голова і Секретар Внутрішніх Справ, Мартос Б.- Земельних, Садовський В.- Судових, Стещенко І.- Освітніх, Петлюра С.-Військових, Голубович Всеволод - Залізничних, Шульгин Олександр - Міжнародних, Барановський Х.-Фінансових, Стасюк М.-Продовольчих, Зарубін Олександр - Почтових і Телеграфних, Христюк П. - Генеральний писарь, Рафес М. - Генеральний контролер, Стебницький Петро - Комісар для Справ України при Тимчасовому Російському Уряді.

Партійно: 5 УСДРП, 2 УПСР, 2 УПСФ, 2 непарт., 1 - москаль РПСР, 1 жид, Жидівського "Бунду".

4. ТРЕТІЙ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ з дня 3 вересня 1917 року, затверджений Російським Тимчасовим Урядом: Винниченко В.-голова Ген.Сек. і Секретар Внутрішніх Справ, Стещенко І.-Освітніх, Шульгин О.-Міжнародних, Савченко-Більський Михайло - Земельних, Туган-Барановський - Фінансових, Лотоцький Олександр - Генеральний писарь, Зарубін О. - Генеральний Контролер, Стебницький П. - Комісар при Тимч.Рос.Уряді. Партійно: 3 УПСФ, 2 УСДРП, 1 УПСР, 1 непарт., 1 москаль.

Цей Генеральний Секретаріат проіснував до 12 листопада 1917 р. і був доповнений такими Ген.Секретарями: Ткаченко Михайло-Торгівлі і Промислу, Ковалевський Микола-Продовольчих, Порш Микола - Праці, Ещенко Вадим - Шляхів, Зарубін О. перебрав Секрет. Почт і Телеграф., Одинець Дмитро - для справ московської меншини.

Партійно: 3 УПСР, 3 УСДРП, 3 УПСФ, 2 безпарт., 2 москалі.

Проголошення IV Універсалу У.Ц.Р. сталося 22 січня 1918 року.

Авторами IV Універсалу - Суверености Української Народньої Республіки були: М.Грушевський, В.Винниченко і Микита Шаповал. З нагоди цієї історичної події було перетворено Генеральний Секретаріат в Раду Народніх Міністрів, а Генеральних Секретарів в Народніх Міністрів.

5. ПЕРША РАДА НАРОДНІХ МІНІСТРІВ з дня 22 січня 1918 року: Винниченко В. - Голова Ради Народніх Міністрів, Шульгин О.-Закордонних, Порш М.-Військових, Ткаченко М.-Судівництва, Ковалевський М.-Продовольчих, Щенко В.-Шляхів, Шаповал Микита - Почт і Телеграфів, Антонович Дмитро - Морських, Мазуренко Василь - Фінансів, заступник; Стешенко І.-Освіти, Голубович В.-Торгу і Промисловости, Одинець Д.-по справах московських, Міцкевич Мечислав-по справах польських, Зільберфарб Мойсей-по справах жидівських, Золотарьов Александер - Державний Контролер, Мірний Іван - Державний писарь.

Партійно: 4 УПСР, 4 УСДРП, 3 УПСФ, 1 безп., 2 жидів, 1 москаль, 1 поляк.

6. ДРУГА РАДА НАРОДНІХ МІНІСТРІВ з дня 1 лютого 1918 року: Голубович В. - Голова Ради Народніх Міністрів і Міністр Закордонних справ, Немоловський Антон - Військових, Христюк П.-Внутрішніх, Перепилиця Степан - Фінансів, Сокович Євген-Шляхів, Ковалевський М.-Продовольчих, Григоріїв Никифор - Освіти, Терниченко А. - Хліборобства, Ткаченко М.-Судівництва, Антонович Д.-Морських.

Партійно: 6 УПСР, 2 УСДРП, 2 безпартійних.

7. ТРЕТЯ РАДА НАРОДНІХ МІНІСТРІВ з кінця лютого 1918 року, по повороті 2.III.1918 до Києва з Житомира Центральної Ради: Голубович В.-Голова Р.Н.М., Ткаченко М.- Внутрішніх, Шелухін Сергій - Судівництва, Ковалевський М.-Земельних, Коліух С.-Харчових, Михайлів Леонід - Праці, Любинський Микола - Закордонних, Сокович Є.-Шляхів, Клімович - Фінансів, Сидоренко Грицько-Почт і Телеграфів, Прокопович Вячеслав - Просвіти, Фещенко-Чопівський Іван-Промислу і Торгівлі, Жуковський Олександр - Військових, Христюк П.-Державний секретар, Лотоцький О. - Державний Контролер.

Партійно: 5 УПСР, 4 УПСФ, 3 УСДРП., 2 безпарт., 1 невідомий пол.

Цей кабінет працював до 29 квітня 1918 р., коли то ген.П.Скоропадський вчинив захват влади, за допомогою німецької армії. Але характерна для УПСФ безпринципність: коли справа контрреволюційного перевороту назріла, тоді Центральний Комітет УПСФ постановив 27.IV./за два дні до перевороту/ одкликати своїх членів з кабінету.

Дня 29.IV.1918 р. ген.П.Скоропадський захопив владу в свої руки.

Дня 14.XI.1918 р. Ген. П.Скоропадський проголосив федерацію з московськими чорносотенно-реакційними імперіялістами, зліквідувавши й ту номінальну державність України, яка існувала за його влади.

8. УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ, під головуванням В.Винниченка і секретарстві Микити Шаповала підготував нелегально повстання проти Скоропадського, і в день проголошення Скоропадським федерації з московськими єдино-неділимцями, УНС вибрав Директорію в складі В.Винниченка, Петлюри, Швеця, Андрієвського і Макаренка Андрія, проголосив повстання. Всенароднє повстання перемогло реакцію і 18 грудня 1918 Директорія вступила в Київ.

Українську Народню Республіку, як суверену державу відновлено.

9. ЧЕТВЕРТА РАДА НАРОДНИХ МІНІСТРІВ з дня 26 грудня 1918 року: Чехівський Володимир - Голова Ради Народніх Міністрів, Мицюк Олександр - Внутрішніх, Шаповал Микита - Земельних, Штефан Іван-Почт і Телеграфів, Антонович Д.-Мистецтва, Білинський -Морських, Матюшенко Борис - Здоровля, Мартос Б.- Продовольчих, Остапенко Семен-Торгівлі і Промисловости, Олесецький О., генерал-Військових/в.о./, Холодний Петро - Освіти /в.о./, Шелухін С.-Юстиції/в.о./, Мазуренко В.-Фінансів /в.о./, Михайдів Л.-Праці/в.о./, Пилипчук П.-Шляків /керуючий/, Липа Іван-Культів/керуючий/, Ревуцький А.-Жидівських, Сніжко Іван-Державний секретар, Симонів Д.-Державний Контролер.

Потім трохи згодом Корчинський М. став Держ.Секретарем, Огієнко Іван - Освіти/в.о./, Мартос Б.-Фінансів.

Партійно: 6 УСДРП, 4 УПСР, 4 УПСФ, 2 УПСС, 2 безпарт., 1 Нар.Респуб. Партія, 1 невід. політ., 1 жид. Цей Кабінет протримався до 13 лютого 1919 року.

Про склад дальших кабінетів міністрів згадаємо іншим разом.

- - - - -

Коли українська еміграція святкує 40 ліття перемоги, визволення з неволі, героїчну боротьбу за утримання Української Народньої Республіки, то в першу чергу мусимо вшанувати і згадати добрим словом, з найбільшою вдячністю, любовю і пієтизмом всіх тих, хто положив своє життя за волю України, тих живих, що є між нами або в московській неволі; мати в своїй пам'яті і шанувати ті керівні провідні особистості, які тут зазначені; які були відповідальними будівничими і оборонцями У.Н.Р.. Вони все зробили що могли зробити в тих умовах; вони напевно мали й помилки, але ті помилки в їх працях треба пробачити, вони були поза їх волю і бажання і тому про них тут не приходить згадувати. А зрештою: не робить помилок лише той - хто нічого не робить. Нажаль в еміграції маємо аж занадто неробів, нездар критиканів, які вмють "критикувати", руйнувати і нічого не робити. Згадані тут державно-політичні діячі йшли самі вперед і вели за собою народ, і в першу чергу ризикували своїм життям.

При цій нагоді ми закликаємо старих і молодих поважно студіювати матеріали з визвольної боротьби за У.Н.Р. /Спогади, мемоари: П.Христюка, О.Доценка, М.Грушевського, І.Мазепу, М.Шаповала, В.Винниченка, О.Лотоцького, М.Лозинського, ген.В.Петрова, М.Галагана і інших авторів/, з них пізнається правду, добрі вчинки і помилки, щоб в майбутньому не повторювалися.

Особливий наш апель до молоді: не дайтеся на шлях обману і ріжним орієнтаціям на чужі і майже всі ворожі сили возволенню України.

Керуючі і рушійні сили там на рідних землях поневоленої України і тільки там зійде сонце Волі України.

Могутність і життя Української нації-факту тільки в новій Сувереній Соборній Республіці Трудового Народу Українського. З цими ідеями має стати в поміч своєму народові патріотична українська еміграція.

Україна сувереною може бути тільки трудова, всі інші державні форми будуть ілюзіями і підневільні.

Amicus Plato, sed magis amica veritas.

Новий Йорк, 22 січня 1922 року.

Сава Зеркаль.

Н Е К У Л Ь Т У Р Н О !

В травні 1957 року поминуло 35 років від засновання Українським Громадським Комітетом в Ч.С.Р., в Празі, під головуванням Микити Ю. Шаповала, з його ініціативи і творчості та його приятелів, У к р а ї н с ь к о ї Г о с п о д а р с ь к о ї А к а д е м і ї в Подєбрадах, Ч.С.Р. - першої вільної української високої політехнічної школи. Це визначна подія у процесі визволення України, історична дата. Такі події культурні народи відзначають святочно щорічно.

Українська еміграція, як цілість, на відзначення річниці /чи річниць/ Української Господарської Академії/У.Г.Академії/ виказалася цілковито нездібною, із мертвецьким спокоєм промовчала цю річницю.

Цей мертвий спокій святкування У.Г.Академії порушили тільки її абсолюенти. Відзначили свято У.Г.Академії Український Технічний Інститут в Новому Йорку та абсолюенти У.Г.Академії - У.Т.Г.І. і УТІ, в Новому Йорку, а більшими стаття журналі: "Українське Громадське Слово"/число 5, 1957, статтею С.Зеркаля - 35 річниця Української Господарської Академії в Подєбрадах"/ та "Вісті Українського Технічного Інституту в Новому Йорку"/число 5-6, 1957 статтею проф.Якова Зозулі - Українські школи на еміграції/.

Навіть ті, що знайшли собі "азіль" під фірмою У.Т.Г.Інституту в Мюнхені цієї дати не відзначили, щоб не втратити опікунчої ласки тимчасових хлібодавців, бо ж треба було б якось згадати творця цієї школи - соціяліста Микиту Ю.Шаповала.

Нарешті після довшої мовчанки, аж в жовтні 1957 р., в числі 25, удостоївся "відзначити" Бюлетень Українського Національно-Державного Союзу в США статтею, передрукованою з журналу "Тризуб" - Париж, чис. 14, 1933 року, якогось не культурного плюваки К.Ніко, назвавши творця У.Г.Академії *Bestia sine capitis*.

Бідна "еліта" з УНДС, коли не здібна була написати оригінальної статті з цього приводу і передруковує 24 років стару засохлу плюватину. Передруковуємо її для ознайомлення наших читачів з ментальністю УНДС і з її кретинською критикою.

"Загально є відомо, яке велике національно-культурне значіння мають українські високі школи в Чехословацькій республіці, і зокрема Подєбрадська Академія, цей перший почин української національної політехніки. Коли її становище захиталося, то з ініціативи громадської виникло Т-во її прихильників, що поставило собі за мету продовжити її існування, тоді, коли б уряд Чехословацької республіки не мав змоги далі її підтримувати.

Управа цього т-ва, м.іншим, звернулася з своєю відозвою до одного з видатніших українських діячів, нині вже покійного, з пропозицією вступити в число членів т-ва, та взагалі допомогти його праці, цілком неутраляній та виключно культурній.

Оправа зовсім ясна і нескладна. Є у тебе добра воля допомогти - зроби це, як робили сотні інших. Не маєш бажання з тих чи інших мотивів справу підтримати, поведься так, щоб принаймні їй не шкодити.

Що ж робить цей діяч? Він пише у відповідь величезного "одвертого листа", в якому на протязі більш як 20 сторінок намагається доказати, що Академія - це є гніздо "петлюрівщини", що вона ввесь час підпорядковувалась у своїй праці якомусь конспіра -

тивному гурткові, що мав зв'язок з тим СВУ, за який судили акад. Бѳремова та товаришів у Харкові, що вся її праця нічого не варта, бо вивченики Академії не працюють для свого народу... І все це сталося в наслідок того, що колись Академія визволилась від залежності Громадського Комітету, на чолі якого стояв він.

Справедливість вимагає зазначити, що, за свого життя, покійний діяч листа цього не опублікував. Віддамо честь його громадському такту та обережності. Це зробили виконавці його духовної і, на мій погляд, зле йому і його пам'яті прислужилися.

Стільки амбітної злости в цьому листі, стільки руїницької психології... - Як не на мов, то нехай краще нічого не буде", і разом стільки мегаломанії..."

"Так писав колись наш земляк К.Ніко зі свого хутора St.Jean de Maurienne у Франції до "Тризуба".-

Кілька наших пояснень:

1. Що це за "ініціатива громадська"? - Це була ініціатива професорів і абсолювентів У.Г.Академії!
2. Хто це був "один з видатних українських діячів, нині вже покійного"? Це був творець У.Г.Академії М.Ю.Шаповал, якого автор К.Ніко побоювся назвати по імені!
3. Чи "покійний діяч цього листа не опублікував"? Лист був опублікований за життя самого автора - М.Ю.Шаповала в середніх числах місяця лютого 1932 р.

Далі наводимо уривки з листа. Лист має заголовок:

"В обороні Українського Шкільництва на Еміграції. Отвертий Лист. До Управи Товариства Прихильників Української Господарської Академії, в Празі-Дейвіце, 1506". Зміст: 23 сторінки = 79.000 знаків.

"Своєчасно одержав я Вашого листа з 11 грудня 1931 р. з пропозицією про вступ у члени Вашого Товариства... сподіваюсь, що не візьмете за зле й те, що відповідаю Вам прилюдно, бо справа, про котру йде мова, цілком громадська та й Ви самі звертаєтесь до мене не як до приватної людини, а - кажучи ж Вашими словами - як до "відповідального українського громадського діяча і патріоа".

Передовсім я дякую Вам за ласкаву пропозицію, а також і за надіслані раніш матеріали, які пояснюють мету й засоби та шляхи Вашого Товариства, але мушу широко признати, що Ваша пропозиція була для мене цілком несподівана при сучасних обставинах, коли Ваше Товариство так категорично відмовилось прийняти участь в контактному органі /Рада Представників Українських Організацій/, що поставив собі метою шукати можливостей для врятування нашого закордонного шкільництва. Ви дивовижно мотивували Вашу відмову тим, що: а/ для вказаної мети вже існує, мовляв, Укр.Академічний Комітет, б/ що не знаєте від кого саме мала-б Рада Представн. Укр. Організацій захищати чи обороняти укр. шкільництво в ЧСР, в/ що сполучення зі захистом шкільництва і справи управління укр. еміграції в ЧСР вважаєте за шкідливе та г/ що Ви маєте стислу мету- організувати фінансування Господарської Академії коштами і силами укр. громадянства на рідних землях та за кордонами. Нарешті в Вашому листі/17 листопаду 1931 за ч. 102/, яким Ви мотивували Вашу відмову прийняти

участь в контактному органі укр. еміграції в ЧСР, є не дуже навіть приховані натяки на "політику" цієї акції.

В усякому разі Ваше Товариство вже цим одним вчинком стало в-розріз з громадянством, від якого-ж /беручи широко/ хоче здобути кошти для Укр.Господ.Академії....

При сучасних обставинах і доки вони не зміняться, я не можу, на жаль, вступити у Ваше Товариство...

Чому? Про це я й поясню далі.

1. Найголовніша причина - це Ваша п о с т а н о в к а справи. Я /і багато українців!/ стою за врятування, забезпечення і розвиток нашого ш к і л ь н и ц т в а і всієї культурно-наукової праці на еміграції в цілому, а Ви тільки за забезпечення самої А к а д е м і ї та й годі.

По статуту Ви є д о б р о д і й н е Т-во, отже ставите справу на ґрунт Філантропії, а це вже має в собі небезпеки: Філантропія основана на п о ч у т т і і економічній кон'юктурі, з різким коливанням в припливі пожертв, з максимальною н е п о с т і й н о с т ю,...

Поки наші школи на утриманні ЧСР, доти вони під доглядом і контролем ЧСР, а це значить, що українське громадянство не має нічого спільного з ними, за винятком хіба населення Підкарпаття, яке приймає участь в несенні матеріального тягару /через податки/ і могло б через своїх представників контролювати наші школи...

До Філантропії Ви звели торговельно-реklamний дух, з обрахунком на низчі інстинкти людські, давши цим вираз Вашому розумінню всієї шкільної проблеми на еміграції. Пропонуючи честолюбцям титули "жертводавця" і "протектора" за гроші, Ви одноразово відкинули думку про громадську спільну акцію що-до врятування шкільництва в цілому, підкреслено відокремлюючи тільки справу Академії, до якої Ви самі належите, на статуті якої дієте і в існуванні якої еґоїстично-заінтересовані, ніби одмітаючи думку про інші школи і установи. Справу збирання грошей для Академії вважаєте за "високу" і навіть "святую", очевидно виділяючи її, як справу свого п р и в а т н о г о п і д п р и є м с т в а.

Для мене і високою і святою є справа врятування і інших установ: і Університету, і Педагогічного Інституту, і Соціологічного Інституту, і Мистецької Студії, і Видавничого Фонду, і Гімназії. Вам відомо, що не тільки в заснуванні і організації Академії, але те саме і що-до інших тут згаданих /окрім Університету/ установ я брав найблизчу і то ініціативну участь, а тому повірите, що їх доля мене цікавить не просто, не як Філантропа, а як людину, що на утворення їх поклала роки тяжкої і жертвенної праці, робленої не во ім'я особистих почесностей чи грошей /ні того, ні другого не мав і не маю/, а во ім'я чогось іншого, важнішого, того, для чого працюю довгі роки і вже кращі з їх поклад у ту працю.

Академію ж і частину членів провідних органів Вашого Т-ва очевидно не цікавить доля інших установ, особливо... Соціологічний Інститут та Видавничий Громадський Фонд, збойкотований і бойкотований з боку Академії. Особливо характерний цей бойкот що-до Видавничого Фонду, який видає наукові книжки, видає чимало книг професорів Академії, видання якого є окрасою української видавничої акції за кордоном....

Все це і показує, що підхід до справи Ваш і мій є протилежні: Ви стоїте тільки за одну школу, як за приватне підприємство, а я стою за громадську акцію в інтересах охорони, забезпечення і розвитку

всієї цілості української праці в ЧСР...

Фундатор Академії - Український Громадський Комітет в ЧСР розумів потреби України, коли заснував цю школу, але коли ця школа р.1923 відокремилась від УГК, цим порвавши зв'язок з організованою частиною українського суспільства за кордоном, то тепер дивовижно звучать Ваші вигуки по адресі суспільства: чи сміє воно "допустити", чи "в стані воно зрозуміти всю вагу своєї відповідальності за долю Академії?"

Після розправи з "суспільством" тепер такі вигуки звучать смішно, хоч би вони й були адресовані не до того "суспільства", яке Академію утворило,...

...Тоді-ж чому Ви поставили справу так, що апелюєте тільки до індивідів, а зовсім не до організованого суспільства? Чому ж тоді Ви зігнорували Раду Представників Укр.Організацій, що об'єднує два десятки організацій в ЧСР і яка створилась якраз з рятівничою метою?...

...Організований народ здійснює свої права і обов'язки що-до шкільництва через громади і державу, представництва і уряди. Коли у нас цього нема, то треба створити щось, що до певної міри замінить це. Як недержавний народ, можемо виявляти себе тільки в організаціях приватного правного характеру. Чи це "Рідна Школа" в Галичині, чи Український Громадський Комітет в ЧСР, а все ж школи не можуть існувати одірвано від громадянства: Академія і на світ би не появилась, колиб не було "організованого громадянства": Укр.Громад.Комітету. Отже й тепер може бути мова тільки про організацію якогось громадського органу, напр. Г Р О М А Д С Ь К О Ї К У Р А Т О Р І Ї.

Ви скажете: ось ми і організуємо Т-во Прихильників УГА. Але це не те, про що я кажу. Ваше Товариство... організоване на статуті Академії, і вже через те залежне від Академії. Не Академія стоїть при Т-ві, а навпаки Т-во при Академії;.. Організоване громадянство не може бути при Академії, а лише Академії при громадянстві!... Вся ж Ваша постановка свідчить, що Ви хочете поставити "народ" при Академії, щоб він зніс що-року 30.000 дол. ніби "собі", а виходить так не собі.

Т-во Прихильників не може грати ролі такого громадського органу, про який я кажу, ще й з другої причини: воно має на увазі тільки Академію, тоді як іде мова про громадську охорону в усієї нашої культурної праці в Ч.С.Р.

2. Коли я висовую ідею Г р о м а д с ь к о ї К у р а т о р і ї по культурних справах, то я цим в першу чергу підкреслюю повну неприхильність до принципу "приватних підприємств" не тільки теоретично, але і практично:... ми хочемо, щоб у нас була і політехніка, і педагогіка, і соціологія, і університет, і мистецтво, і гімназія... Агрономи, правники, соціологи, педагоги, природники, лікарі і т.д. однаково потрібні, коли їх нема.

Так ось з погляду г р о м а д я н с т в а, а не професорів окремих шкіл, нам потрібні всі школи і установи, а тому громадська точка погляду вимагає утворення громадської кураторії, як органу, що координував би охорону всієї цілості громадськи-потрібних установ і організацій, а не заводив між ними к о н к у р е н ц і ю . Її б о р о т ь б у, як це зробили Ви. Ви скажете: нехай кожна установа дбає сама за себе! ...,але таке дбання кожного за себе на практиці зводиться до того, що кожна установа мусить розвинути свою окрему систему агітації і реклями, окрему сітку організацій для збору жертв. Уявіть собі якийсь осередок, напр. Жевницю, Братиславу, Ужгород і т.д., де буде

5-6 товариств прихильників: одно Академії, друге Університету, третє Інституту, четверте Гімназії і тд. Де агітація, там і оцінка: позитивні для одних, негативні для других, а це значить конкуренція і боротьба, яка неминуче внесе страшенну деморалізацію в низи і верхи.

Знаючи, що Академічний Комітет цілком не може займатись і незаймається охороною шкільництва, Ви все ж висунули його, як аргумент проти потреби Ради Представників Укр.Організацій, і усунулись на позицію приватно-господарського індивідуалізму, а цим самим об'єктивно підхнули і інші установи на такий же шлях. Ось тепер і утворилось становище, яке гарантує на 100 %, що шкільництво з а г и н е і т о н е з а д о в г о...

Йде питання про національно-культурну автономію, яку Укр.Громадський Комітет в своїх перетрактаціях обумовив з урядом ЧСР...

"Громадянство" на практиці здобуло було автономію своїм школам, але школи захотіли бути відокремлені від УГК і досягли цього... ціною втрати всякої автономії...

Ви самі розумієте, що припис про ліквідацію і про заборону приймати студентів М-во зробило по своїй волі, але що на це Академія? Перш над усе мовчала 3 роки, а коли вже залишився один рік до смерті, заговорило Ваше Т-во про... відповідальність громадянства! ...Ну, а що зробила сама Академія, щоб забезпечити своє існування і розвиток? ... уся справа з нашою культурною працею в ЧСР, так справа Академії і прийому студентів є с п р а в а п о л і т и ч н а, яку розв'язується тільки методами політики, в даннім разі переговорами громадських укр. сил з урядом ЧСР.

Може перевести такі переговори Академія? Ні, бо її професура є прямо залежна від М-ва Хліборобства, є п і д л е г л а, а підлеглий не може бути стороною в переговорах, не може почувати себе незалежним, не може ставити умов і тп... Переговори мусить вести не Академія, а українське громадянство, організоване в якійсь формі, що забезпечує єдність поведінки, єдність опінії і єдність апеляції до широких мас... Коли б була громадська кураторія та ще складалась-би з усього, що є авторитетнішого, громадсько-відповідального, то повірьте результат був-би інший: школи б мали автономію і питання прийому були б розв'язані..."Урядовці" М-ва не можуть говорити з владою, як сторона, а лише як підлеглі.

3. ...як український громадянин, я зацікавлений, щоб Академія не була монополією і якоїсь української партії, а була... в і л ь н о ю. ...На VI зїзді Спілки укр.інженерів і техніків українців-емігрантів у Варшаві 26.XII.1931 р. заслухано такого документа:

"Вітаю сердечно зїзд Спілки Інженерів та Техніків українців-емігрантів. Пригадую 1922 р., коли невеличка група вчених інженерів, на чолі з міністром проф.І.Шовгеновим, вирушила з Тарнова для того, щоб за допомогою братнього чеського народу з а с н у в а т и на чужині далекій вищу школу - політехніку українську /тут сказано не правда: У.Г.Академія вже була заснована УГКомітетом, дня 11.III.1922, а панове з Тарнова, на візи вихлопатані УГКомітетом приїхали 26.IV.1922 р., статут УГА затверджено М-вом 16.V. 1922. Редакція/. Той намір, що здавався тоді за тяжкий для здійснення, дав нині блискучий наслідок. Академія Українська в Подєбрадах, що була і є ц и т а д е л л ю української державности на еміграції; випустила сотки українських інженерів - п а т р і о т і в!..

Академія була і є цитаделлю української "державности" на еміграції чи емігрантської державности, на чолі якої стоїть п.А.Лівицький...

Може Ви спростуєте наведену заяву п.А.Лівицького, який публічно оповістив Академію за цитадель своєї "державности"?... Погляньте: де розмістились всі 474 інженерів, що скінчили Академію - в Польщу їх вибуло 185 осіб... числиться в Спілці по день зїзду 166 душ, в тім 10 техніків і 156 інженерів. Ось ці інженери /до речі: 155 членів Спілки працює в центральних воевідствах Польщі, а тільки 11 на терені Волині й Галичини!/....

Інженери, що обслуговують Польщу, вивчені і приготовані в Академії, так що п.А.Лівицький, бачучи такі інженерські лави, міг з задоволенням написати, що Академія була і є цитаделлю його "державности".

Наведені факти свідчать, що Академія є "гніздом петлюрівщини", коли сказати ясно про вираз п.А.Лівицького "цитадель української державности на еміграції"...

Читати, що 155 членів Спілки працює в центральних воевідствах Польщі, а тільки 11 в Галичині і на Волині, - кожному справжньому укр. патріотові без різниці партій звучить образом і публичним полічином: як, Академія постачає інженерів для Польщі?..., а для УГКО-мітету, що організував цю Академію..., це болючий удар...

Який же висновок з усього попереднього?

Єдиний: необхідна радикальна зміна в усій постановці справи врятування вищого шкільництва, навіть ширше: української культурної праці за кордоном.

Засади цієї зміни:

1. Приняти громадський принцип в погляді на ці справи,...
2. Орган цей - Громадська Кураторія...
3. Установи, які хочуть користуватися допомогою Кураторії - входять в це Т-во...
4. Кураторія має свої бюра в окремих державах;
5. Кураторія заряджує збір коштів, як морально-обовязкового податку...
6. Зїзди делегатів Кураторії раз в 3 роки, краєві зїзди частіше.
7. Громадська Кураторія пертрактує з урядами відповідних держав, Лігою Націй і ин., захищає автономію укр. установ, договорюється про підмоги і тп.
8. Гром.Кураторія є вищим органом націон. культурної політик,...
9. Кураторія може звільнювати осіб, що ненадаються до призначеної їм ролі.
10. Гром.Кураторія може одні установи ліквідувати, другі відкривати чи реорганізувати відповідно вищим інтересам укр. культури на всіх наших землях і на еміграції.

Закреслюю тільки дуже загальні риси такої Громад. Кураторії.

Коли зуміємо знайти вихід для організації культурної праці, тоді легше піде і инша робота. Коли грандіозність лякала б нас, то не робім зразу в світовому масштабі, а зробім на початок в краєвому, напр. в масштабі ЧСР, потім приєднуємо инші райони еміграції, звязуємось з иншими рідними землями, але треба роботу робити так, щоб поставлену будівлю легко було розбудовувати, не ламаючи засад.

Мене гнобить стан річей на укр. землях, бо коли ніхто не одважиться на ширше-закроєну культурну працю, то нас зїдять ті чужі сили, що тепер господарюють на наших землях...

5. Мусів би я на кінці сказати де-що *ad personam*.

Не говорив би про це, але, на жаль, тут громадський момент зв'язаний з персональним так, що відокремити не можливо не тільки тому, що всі громадські справи взагалі є персональними, бо діються між людьми, але і в спеціальному смислі.

Ви добре знаєте особисту роль мою і моїх т.т. в організації Академії. Що було — те було, так і треба його трактувати...

В кількох уже виданнях самої Академії де торкається питання про заснування Академії, я зустрівав фігуру повного замовчування історичної правди. Таке поводження з історичною правдою свідчить тільки про чіесь бажання присвоїти собі те, що належить другим, і похвалитись не своєю працею.

І дивно було мені те саме зустріти в першому Вашому комунікати,...

В присланій же Вашій брошюрі "Укр.Господ.Академія", вид. 1931 р... є вказівка, що, мовляв, "заслуга ініціативи та організація Академії належиться, поперше двом українським організаціям: Укр.Гром.Комітетові і Всеукраїнській Спілці Сельсько-Господарських Техників".

І це неправда: участь в згаданій справі "Всеукраїнської Спілки, як свідчать факти, просто ніяка... для чого висовувати фікції?...

Розуміється, це робить "братство" і робить з політичних мотивів, згідно з директивою "уряду УНР", — щоб "знищити" навіть пам'ять про нашу працю для народу. Але хіба від того все, зроблене нами, перестане бути ним чи стане зробленим не нами?...

Ви самі можете згодитесь, що смішна претензія людей, які ніколи не вели "науково-шкільних потреб" /бо опріч проф. І.Шовгенева не були перед тим навіть професорами вищих шкіл, не то що їх керівниками/, виставляти себе так "компетентними", що Управа УГК перед ними була ніби-то цілком ніщо: не то що некомпетентна захищати, а навіть зясувати потреби, а ще гірше — не може бути зні представником, ані захисником інтересів тієї Академії, яку ця-ж Управа і виходила, і заснувала і авторів постанови /опріч проф.І.Ш./ і в професори проізвавела....

Ваша пропозиція ставить мене в тяжке становище, бо я все-таки не був і не є ворогом свого власного діла, яке робив з захопленням, вірою і самопожертвою, а тому логічно мусів би бути членом Вашого Т-ва, але ж громадські інтереси, які я ставлю вище всяких особистих, велять мені ухилитись від цього во ім'я вищих принципів людської етики...

У Вас про громадянство говориться призірливим тоном, а коли треба подбати про самозабезпечення, тоді ставиться публічно питання, чи здатне укр. суспільство уявити всю вагу своєї відповідальності за долю Академії, і що Ви признаєте його на це здатним лише тоді, коли воно дасть гроші...

Коли б я міг надіятись на радикальні зміни тактики в Академії, то був би смисл працювати і у Вашому Т-ві, але на мою думку при сучасних обставинах на зміни "братство" не піде, щоб Академія перестала бути "цитаделлю" полонофільської групи. Чому ж би то я мав іти в склад Вашого Т-ва?... Тому при сучасних обставинах я не можу піти до Вашого Т-ва... Я був і залишився переконаний, що тільки на засаді "для всіх і силами всіх" можна врятувати діло... громадське діло можна рятувати тільки громадським методом...

Тому я й ризкую краще перетерплювати й надалі напади, лайки, бой-

кот, понижування мене, образи, якими обкидало мене - Брацтво /СВУ,
"уряд УНР" і тп./ та його сліпе знаряддя, ані ж робити з Вами те, що
при теперішній постановці засуджене на неуспіх, як шкідливе для Укра-
їни.

В зміни ж "режиму" я на жаль не вірю.

8 лютого 1932 р. Жевніце. М.Шаповал."

Отака була дійсність, яку пофальшував на свій спосіб писака поло-
нофільського "Тризуба" п.К. Ніко, а редактори "Бюлетеня" УНДС в США
передрукували. В такий ганебний, перфідний і не культурний спосіб Ви
"відзначили" 35 ліття затвердження Української Господарської Академії
в Подєбрадах, ЧСР, і її творця М.Ю.Шаповала.

Ні, панове з УНДС-у, що не кажіть, не культурна Ваша поведінка!

+ + + + +

С.З.

Вас. Онуфрієнко.

В Д О Р О З І.

Як проїхали міст, і туманом повитим,
Зник Дніпро в темноті за кущами внизу,
Всі затихли в вагоні, і сумом прибитий,
Кожен витер без сорому теплу сльозу.

Попрощалися очі із хатами, з полем,
Тільки серце не хоче і рветься назад.
Що ж робить, коли світ іде колом і колом,
І нещастя на цей світ так рясний снігопад?

Віра - іскра, що гасне чи рано, чи пізно,
Тільки зрідка береться барвистим вогнем.
Де ж тут віра, як схід вибухає залізною,
І заграва літає скаженим конем?!

Хтось у темнім вагоні промовив потіху,
І погасла вона, наче іскра в воді.
І не чуть було співу, розмови, ні, сміху,
Хоч усі були сильні й такі молоді.

На німецькі поля, на німецькі заводи
Виїжджали неволею взяті сини.
Відбували для когось потрібні походи,
Щоб назад не вернутись уже з чужини.

І здавалось, що ти - це дрібна порошина,
Яку вітер зі сходу на захід несе.
І не вірив тоді я ні в божого сина,
Ні в людину, дорожчу для бога за все.

І не вірив і в бога, страшного у гніві,
У якому не чув я своєї вини.
А колеса гриміли - в залізному співі
Мені чувся нестриманий сміх сатани.

31.XII.1955.Австралія.

+ + + + +

А.Ходоровський. БАНДУРИСТАМ У М. ДІТРОЙТ.

Тай підете браття милі
У світ мандрувати
Не забудьте та кобзі
І мені заграти.
Хай почують Ваші пісні
Та чужії люде
От-той гомін козаченьків
Почують й прибуду.
Хай радуються німії
І глухі хай чують
В чужих серцях рясні звуки
Нічку заночують.
Хай ця пісня луна в простір
Та в зелені гаї
Розкодиться з покон віку
Під небесні раї.
Хай лунає ваша пісня
Пчілоньки милої
Хай веселить і ширяє
Тайні душі мої.
Як заграє та громами -
Ясними вогнями,

Чорний ворон стрепенеться
Та під берегами.
Хай заграє в рясні звуки
Понад гори - доли -
Пісні милі чужим людям
Та про нашу долю.
Хай лунає по вік-віки
Вам - за пісні, дяка!
Перед святим Антонієм
Хай плачуть поляки.
Хай ця пісня рве москвитів,
Їх душу поріже -
Нехай встає - воскресає
Славне Запоріжжя!
Хай Дух - Волі воскресає
Понесеться по світу -
Дивна пісня вам принесе
Милії привіти.
Нехай грає і лунає!
Стрясється билина...
Привітай же пісню рідну
Моя Україно!

+ + + + +

Вас.Онуфрієнко: ШАМАН УКРАЇНСЬКОГО ФАШИЗМУ ТАНЦЮЄ ДАЛІ...

Шаман українського фашизму - Д.Донцов - в Канаді, продовжує свій танок, початий давно. Вже й кістки двох лже-пророків - фашизму - Гітлера й Мусоліні зогнили в землі, вже й німці та італійці, жертви двох "пророків", частково позагладжували руїни, наслідком сліпої віри в обіцянки фашистських "пророків", а український шаман танцює...

Правда, на останку він до старого шаманського бубна попричіпляв нові брязкала: цими брязкалами стали цитати з "св. письма". Але шаман так і залишився шаманом, а бубон так і залишився бубном, і танок залишився тим самим танком, що й тридцять років тому: ті самі темпараментні викрутаси ногами, ті самі тикання руками в бік демократії й те саме погрозливе побрязкування бубном в ритм шаманському завиванню.

Той факт, що до бубна попричіпляно нові побрязкала - цитати "св. письма", мусів би свідчити про те, що шаман за останні роки, принаймні від закінчення останньої світової війни, чого-небудь навчився; для поширення кола своїх глядачів і слухачів він вирішив ввести в свою одноманітну музику нові нотки, і це мусіло б свідчити про якийсь поступ у мисленні проповідника дисципліни, сили й авторитету влади.

Ні. Нічого не змінилося. Життя іде мимо шамана, як мимо сліпця. За останні тридцять років виросли нові самостійні сили народу, об'єдналися в політичні партії, поставили на свої щити гасла боротьби за суверену українську державу й щастя українського народу в цій державі - бо ж держава не є самоціллю, а є лише найкращим засобом

здійснення ідеалів щастя людини й народу. Ці гасла постаєно як діяч прагнень, як політичну програму дій, а не як камуфляж. Та Д.Донцов сидить, як сліпець під церквою, сидить і співає все тієї самої пісні, яку співав цілими роками.

І щоб знову примусити кого-небудь послухати його пісні, він вхопився тепер за "святе письмо", яким починає й закінчує чергову точку свого репертуару з брошюрок "ЗА ЯКУ РЕВОЛЮЦІЮ", видану в минулому році в Канаді "ЛВУ".

Жаль що ця брошюрка видана без нот!..

Що ж нового сказав Д.Донцов в цій останній своїй писанині?

Нічого! Тикання бубном в бік української і світової демократії ті самі, що й раніше. Звалювання до одної купи всього, що не визнає "ідей" фашизму і нацизму.

"Українські демократи - нове покоління української демократії і старе разом - це "ідейні" наслідники винниченківщини і грушевщини, сторонники коляборанства з Москвою чи з її покровителями, відрізняються тільки тим від своїх попередників - Драгоманова, Винниченка і Грушевського чи А Крушельницького, що тамті бодай відверто заявляли себе приятелями Росії, плямували сепаратистів "бандитами" і "гіршим елементом" суспільства, тоді як нинішня емігрантська лівниця, визнаючи такі ж самі думки, соромливо й трусливо ховається за маскою декларативного самостійництва"./Стор. 30/.

Це "правда" Д.Донцова про українську "лівницю", до якої він зараховує всіх, крім самого себе /а був час, коли він був найлівіший з найлівіших.Ред./ й своєї "партії". Чи є якісь підстави для вище наведеного твердження Д.Донцова? Ні, буквально ніякого. Бо ж і дітям відомо, що ні одна з політичних партій наших не запродалася москалям, і що москалі всіх за це називають "сепаратистами", людьми, цебто, які не хочуть "єдиної неділімої".

Це один з куплетів пісні Д.Донцова, мета якого - налякати еміграцію нашою "лівницею".

Ця "лівниця", за дальшим твердженням Д.Д., плянує "віддати Україну в руки якоїсь міжнародньої мафії"/Стор.30/, але це, мовляв, не страшно, бо "з тою лівницею Україна не піде і не сміє піти, і не вона є та сила, яка звалить панування більшовизму на Україні і відірве країну раз на все від всякої Московщини".

Д.Д., начитавшись "святого письма", вирішив крім шаманської одяжі натягти на себе ще й тогу пророка, забуваючи, правда, що Мойсей у "Старому заповіті" нібито визначив, яка різниця між пророками фальшивими і справжніми. Фальшиві - це ті пророки, пророцтва яких не збуваються. Виходячи з цього, слід запам'ятати собі пророцтва Д.Донцова.

А "пророк" Д.Донцов рече таке в своїй брошюрі: "Коли виб'є година національної революції на Україні, патріоти /цеб то він і його однодумці.В.О./ матимуть проти себе єдиний фронт своїх перекінчиків з сторонників "Сучасної України" і "справжнього соціалізму", об'єднаних з комуністичними, соціалістичними, світоурядовими і всякими іншими інтернаціональними "демократами", - цілком так, як це було під час громадянської війни в Іспанії".

Перекладаючи це "пророцтво" на людську мову, означає воно те, що ми всі, за винятком Д.Донцова й його парубків, будемо по боці більшовиків, а лише він, як Іван Христитель коло Йордану, буде гукати "Покайтеся, бо приходить кінець світу!"... І ніхто його не слухатиме.

Дійсно трагедія для Донцова, як що так станеться!... і вийде його

пророцтво мильною бульбою...

Д.Донцов присвятив початок книжки змалюванню психіки московського хама-руїни. Цікаве те, що він не спробував знайти й окреслити моральне лице українського хама, який також прагне лише сили, руїни, ідеалом якого є вовчі ікла, кров, напружені м'язи, наїжена шерсть, фізична сила й відсутність будьяких людських бажань і моралі. "Бісів" Д.Д. знаходить лише серед демократів, серед людей його середовища цих "бісів" немає, "бісів", що перетворили роки 1941-45 в роки найбільшої ганьби, - роки братовбивства, морального виродження, прикритого гаслами патріотизму. Врешті, вся брошура Д.Д. - це нависмикувані звідусіль стрічки й клаптики цитат. Складається враження, що Д.Д. ходить поміж творами класиків /чим разом він найбільше крутиться коло "св. письма"/ і висмикує стьожички та з усіх боків себе ними прикрашує, але завує про те, що не можна стьожками прикрити свої власні роги й ратиці...

А ці чортівські ратиці й роги витикаються з усієї брошюрки Д.Д. І цитати з "св: письма" - це дуже наївний камуфляж; за ним лише політичний недоросток не може помітити виродженого лица шамана фашизму.

Як Д.Донцов уявляє собі українську самостійну державу?

Що він пропонує українському народові замість більшовизму?

Дійсну свободу, добробут, щастя, освіту, культуру?

Ні! Про це шаман сам найкраще говорить на стор. 52.

"Революція має йти не під прапором "кращого життя", "щастя всіх" чи "миру і благоденствія", а під знаком свободи - свободної людини в вільній нації". Свобода, поєднана з матеріальним добробутом, на думку Д.Д., стає цинізмом, дурисвітством, облудою /ст.33/.

Свобода сама, свобода без нічого, свобода лісового звіра - це ідеал, якого прагне Д.Донцов.

При наявності матеріального прогресу, щасливого, кращого життя, в державі - добробуті, на думку Д.Д., приходить "знищення всього шляхетного, високого, мудрого й гарного". Коли ж люди почнуть жити в печерах, їсти сире м'ясо, почнуть ходити напівголі, поруйнують всі здобутки техніки, всього матеріального прогресу, - тоді знову відродяться все "шляхетне, високе, мудре"!... Правда, оригінально?...

Щоб витримати тиск Московщини, наша майбутня держава, на думку Д.Д., мусить бути "майже військова держава", "як була вона за старої України й Гетьманщини"/ст.53/ +/

"Щоб бути сильною не лиш на зовні, а в середині, - держава, що вийде з революції, - мусить бути свобідною від ярма тоталітаризму, советського, націонал-комуністичного, чи "демократичного"/ст.55/".

Цікаво, що такого поняття як націонал-соціалізм, тоталітаризм нацистський, Д.Д. не знає. Зате вводить нове соціологічне поняття, новий термін "ДЕМОКРАТИЧНИЙ ТОТАЛІТАРИЗМ". Цей винахід Д.Д. мусив би запатентувати, бо це щось нове, нечуване досі.

Ставлення до маси в Д.Д. просте, те, що і раніше, - "маса," й "юрба", "число в словах", "мала людина". Врятують людство "над-пересічні люди". Про те, що ці "над-пересічні" люди без маси роблять чуда лише в казках, Д.Д. невідомо. Маси для Д.Д. - це "число в словах".

+/ Але ж гетьмани не були суверенами України, а тільки генерал-губернаторами Польщі або Московщин, - варшавськими або московськими.

Ред.

Д.Донцов - ворог машин, ворог цивілізації, технічного поступу. В наслідок своєї ненависти до демократії й технічного поступу він виїхав... до Канади, а не заховався в глухому еспанському або південно-італійському селі, куди ще не досягли промені поступу.

Великі люди були чи принаймні намагалися бути прикладами того, чого навчали інших. Шаман українського фашизму занадто нікчемний, щоб бути прикладом хоч у навчанні своєї "музики" й своїх шаманських танців!...

Це, до речі, характерна психологічна риса "лже-пророків", про яких багато говорить Д.Д. Вони переважно люблять діяти поза спинами, в них самих немає ні героїства, ні моралі, ні культури - вони цього вимагають від інших. Гітлер, про якого Д.Д. згадує тоном ображеного учня, Сталін, Мусоліні - це новітні зразки моральної нікчемності. Коли доходило до вирішальних моментів, коли на кін ставала власна шкіра, - тоді весь "шляхетний дух" зникав від них, як дим, звіяний вітром. Смерть Гітлера і Мусоліні - це два приклади поведінки новітніх "пророків", яких до неба підносить Д.Д., і яких непрямим шляхом готовий піднести до ранга святих.

Д.Д. пише, що в декого з демократів у серце влилося щось "темне і студене, це віра в чорта". /ст.69/.

Віра - це річ, якої не можна побачити, ні на лобі, ні на язиці. Віра - це поведінка людини. Яка віра, така й поведінка. Не може бути інакше. І тому, коли говорити про "чорне й студене", то власне, сам Д.Д. - це щось "чорне й студене" на українському полі... Це власне, той "дух темряви" і мракобісництва, яким Д.Д. протягом 78 стор. своєї брошюрки лякає несвідомих і темних українців.

Після прочитання брошюрки "За яку революцію", складається враження, що в людській гушавині, якою являється українська еміграція в світі, десь в одному закутку зібрався гурток людей, обступивши цікаву постать, вбрану в різнокольорові пацьорки. Ця постать танцює дикий танок, вимахує бубном, погрозово тикає ним у бік тих, хто не хоче його слухати, і повторює свої старі-старі заклинання...

Серед кола своїх прихильників, кола, що все меншає й меншає, танцює шаман українського фашизму..., і мракобісія.

/Замість рецензії на книжку Д.Донцова "За яку революцію" /.

+ + + + +

Х Р О Н І К А.

ВШАНУВАННЯ ПРЕЗИДЕНТА МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

В рамках 40 ліття проголошення Української Народньої Республіки було влаштовано 22.XII.1957 р. в Українськiм Народнiм Домi в Новому Йорку, демократичними організаціями /Вільна Громада, ДОБРУС, Карпатський Союз, Комітет злучених відділів У.Р.С., ОБВУА, ОДУМ, Об'єднання Буковинців, ОУРДП, ОУС, СУНД, УНДО і УНДО/ вшанування Голови Української Центральної Ради і Першого Президента Української Народньої Республіки проф. Михайла Сергійовича Грушевського.

Зала для такої величної імпрези була не відповідна, задимлені, запорошені і обідрані стіни, світло зовсім не вистарчає. Вмістимість залі до 400 осіб, присутніх з'явилося 350-360 осіб.

Перед публікою подіум з пультom, столиком і крісло; за подіумом на стіні прапор український і державний ЗДА та портрет М.Грушевського. Між публікою і подіумом на одному столику "Книгоспілка" влашту-

вала виставку деяких праць М.Грушевського і увагу звертали на себе видані "Книгоспілкою" 10 томів "Історія України-Руси". На жаль через слабе світло сама виставка не робила того належного ефекту, як би треба. Але добре що й так сталося.

Публіка на залі сама буддена, працююча, пересічна, демократична: і дещо молоді та жінок; помітна відсутність "проводирів", "вождів", партійних лідерів, голов або представників УККА, УВАН, НТШ, організацій і тп. "Надпересічні" десь були, але на залі для вшанування М. Грушевського не були.

Ніякої почесної президії, як це водиться при подібних імпрезах. Упорядником був п. Гудовський, він відкрив вечір, привітав присутніх і порядкував програмом до самого кінця.

В 5 год. 30 хвилин програм почався /мав би початися о 5 год./

Ігор Соневицький відіграв на клявірі державний гімн і одну пісню.

Першим докладчиком виступив М.Стахів: М.Грушевський, як громадський діяч і перший Президент Української Народньої Республіки. Сказав всім відомі речі про будування У.Н.Р. і М.Грушевського; але сказав щось й нового: У.Н.Р. будували не політичні партії, тільки професійні організації /не знав того, що всі проф. організації були репрезентовані політичними партіями: УПСР і УСДРП і репрезентантами в праці були в переважаючій більшості члени партій/; що партійництво розбиває національну єдність а безпартійність - розпорошує націю на атоми, в який спосіб будувати державу - цього докладчик не сказав /І це говорив був. генеральний секретар Української Радикально-Соціалістичної Партії, а тепер безпартійний/.

Другим докладчиком виступив проф.І.Крилов: Наукова праця М.Грушевського в рр. 1924-1934 та комуністична критика її. Сумлінно виготовлений реферат показав гігантську творчість, енергію, волю, силу і розум першого нашого Президента М.Грушевського. Реферат добре опрацьований і зробив на присутніх переконливе враження позитивне.

Третім докладчиком виступив інж.К.Туркало: М.Грушевський і українська суспільність 20-тих років. Докладчик говорив про процес СВУ і власні спостереження з того процесу, як учасник - підсудимий. Грушевський до цього процесу не мав ніякого відношення, дарма що Москва хотіла його якимось втягнути в свої лапи, Грушевський був надзвичайно обережний і не дав себе зпровакувати. Прикметники, висловлені докладчиком, як: Грушевський мав тверду вдачу, некомпромісність, амбітність і тп. не мали б тут говоритися. Не був це судовий процес проти Грушевського

Розбудив з дрімоти і оживив на залі увагу четвертий докладчик проф. Г.Костюк: Ювілей і смерть М.Грушевського. Доклад говорено, а не читано, темпараментно, голосно, щиро, переконуючи і з пієтизмом до Великого і першого громадянина Української Народньої Республіки - профес. і першого Президента М.Грушевського. Подав багато нових і цікавих даних з останніх років М.Гр. Грушевського московські сатрапи ніяк не могли зпровакувати і зкомпромітувати, тоді його вивезено, ніби для академічної праці в Москву, як це Москва має велику практику на протязі 300 років історії. Від Грушевського вимагалось, мабуть, зречення від тих ідей за які він все життя боровся. Але тут Гр. показав свою силу і волю - не піддався. Скоро він себе хорим почув і його відкомандировано на Кавказ до теплих купелів, в санаторію. Тут у його

на ший з'явився чиряк, зовсім вилічина хвороба, але керівник санаторію, якийсь Хургін, лікар, мав претекст до переведення операції цього чиряка, не дозволивши на другого лікаря, якого хотіла дружина М. Гр. На другий день після операції Гр. сталося зле і той же день помер. Трагічний фінал стався 25 листопада 1934 р., о 5 год. вечора Михайло Сергійович помер.

Мертвого М.Грушевського перевезено до Києва і тут похоронено на державний кошт з великою помпою, щоб закрити свій злочин над самим Грушевським і мільонами душ заморених голодом і холодом українського населення. Так перфідно Москва поступила з Українським народом і його провідними особистостями.

Смерть М.Грушевського і мільонові народні жертви лежить на сумлінню і відповідальності Московсько-Кремлевських душугубів і московській нації.

Закінчилася імпреза знов грою І.Соневицьким на клявірі і відспіванням українського гимну присутніми.

Це перший випадок в Новому Йорку, від 1941 року, відзначення Президента Михайла Грушевського. Більш ніхто й нігде вшановання чи свята бл.п. М.Грушевського не робив.

Цю імпрезу перевела українська демократія в Новому Йорку, як зазначено на початку цієї замітки. Більше ніхто: УККА - збойкотував, так само реакційні, тоталістичні і ритуалістичні середовища заманіфестували свою неприхильність.

Для будучих упорядників академій, свят і тп. треба пригадати, щоб більше дбайливо переводили такі імпрези. Це вшанування М.Грушевського з організаційно-упорядкуючого становища не виказало належної уваги і на присутніх так само не зробило святкового враження.

Примітка: В роках 1917-1918 був членом Центральної Ради, якийсь Хургін, член жидівської робітничої партії /потім большевик/. Чи не той самий Хургін замордував М.Грушевського? С.З.

40 ЛІТТЯ ПРОГОЛОШЕННЯ СУВЕРЕНОСТИ Й СОБОРНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Наші еміграційні діячі в Новому Йорку, ЗДА, довго нараджувалися як відзначити 40 ліття У.Н.Р. Одні може й широко а інші, щоб тільки заманіфестувати себе промовами і головним чином допомогти собі збіркою від вступного /УККА/.

Договорились, що цю імпрезу відбудуть одну і всі разом, мовляв, в цей день мусимо показати свою солідарність національну і свою інтелектуальну та політичну зрілість. Але довго не трималися разом.

Надійшов час імпрези, присвяченій 22 січня і 40 ліття УНР.

В газетах, у вітринах і в литючках появилось, що замість одного солідарного виступу буде два:

- 1/ влаштовує Комітет Об'єднаних Американсько-Українських організацій - Відділ УККА - в Нью Йорку і
- 2/ Українські демократичні організації Нью Йорку та околиці.

Маніфестацію або свято обидва Комітети визначили на 19 січня 1958 року на 3 год. по-полудні в різних приміщеннях.

Автор цих рядків їхав сабвеєм на демократичне свято, по дорозі підсіли знайомі, розговорилися. Довідаюся, що вони їдуть на маніфес-

тацію УККА, мовляв, буде одна спільна імпреза, домовилися... Їду з ними. Приїхали, дійшли, увійшли до великої залі, заплативши 1 дол. вступного. Велика зала майже повна. Багато світла, святковий настрій. Перед глядачами велика естрада, завішена синьою та жовтою драперією, на якій завішено по середині герб У.Н.Р. - тризуб а по боках числа: 40. Оце й все. Декорація дуже модерна. Хотілось бачити портрет Президента М.Грушевського, Голову Генерального Секретаріату, Голову Ради Народніх Міністрів і Голову Директорії - В.Винниченка..., а їх в програмі не було. На естраді прапори, пластуни, пластунки і ще хтось.

У безбаченків /байстриків/ не питайте фотографії їх батьків, вони вам не покажуть, вони їх не мають! Щось подібного сталося на цій імпрезі. Еміграція наша тепер "многоголова" і багато "батьків" народу не визнають одного Батька і творця У.Н.Р. Президента М.Грушевського. Він не їх "партії", бо їх багатьох ще тоді й на світ не народилося, як Батько Грушевський творив Україну, суверену У.Н.Р. і не по їх програму. То-ж ніяких портретів провідників Української державности!

Маніфестують, святкують і осплавляють їх чини, а їх самих ненавидять, презирають, ображають, оганблюють. Отака українська еміграційна "провідна еліта".

Пан меценас Р.Гуглевич відкрив маніфестацію, сказав привітне слово і дещо з IV Універсалу: коротко, ясно і вдало.

Потім вийшов уніятський /а може "укр. католицький"/ піп і просив бога милосердя, щоб дарував їм Україну. Невідомо, чи це благання дійде до бога, бо воно мусить йти через канцелярію Папи Римського, а там може статися помилка і будуть просити за велику і богоспасаєму єдиную і неділімую Росію, а не українців - рутенів. Відійшов.

Після цього вийшов православний піп. Цей до бога за милосердям звернувся безпосередньо, коротко і ясно: дай нам боже Україну! Може це благання буде почуте і Україну бог віддасть православним митрополітам, єпископам і попам.

Пан мец. Гуглевич передав свої функції п. меценасу С.Яремі, що теж сказав коротко свою промову і дав слово п.Др.С.Витвицькому, президентові УНРади /дехто з якогось непорозуміння титулує "пан президент У.Н.Республіки." Смішно!/. Пан др.Витвицький читав свій запис довго і не репрезентативно, в рефераті сказав як будувалася Україна, і один раз назвав імена президента Грушевського, голову уряду Винниченка і всю славу признав військовому Секретареві С.Петлюрі. Але ці імена дуже тяжко йому виходили з уст, ніби хтось його сіпав за язик. Мабуть в "договорі" партнерів стояло, щоб імен Грушевського, Винниченка і Петлюри не згадувати. А ще сказав п.др.Витвицький новину: радикальна соціальна політика того часу, урядом УНР, провадилася під впливом зовнішніх/розумій: большевицьким і соціалістичним/. Так ніби безземельне і малоземельне селянство не бажало собі ніякої землі, і хотіло далі працювати на поміщиків обшарників.

Тож публіка почула на цій маніфестації, що Україна повстала якимсь чудом, а не боротьбою українських провідних сил і селянської трудової рушійної сили. Дивно! А може вимолили Україну якісь ритуалісти? Тож тому й нетреба було згадки про творців У.Н.Р. і їх портретів.

Говорили гості, свої, співали, знов говорили, знов співали, але мені то все йшло мимо ушей, я тому нічого не розумів. Мені було досить реферату др. Витвицького і ігноранція Творців У.Н.Р.: Грушевського і Винниченка. До кінця не видержав! Так і не знаю де я був: на святі, маніфестації чи проїзній 40-ліття Української Народньої Республіки.

Присутній.

"НАЦІОНАЛЬНІ ШЛЯХИ ДО СОЦІАЛІЗМУ"

На таку тему зробив доповідь п.д-р Я.З.Пеленський в Новому Йорку, 28.XII.1957. Тема зацікавила публіку, почути про не модерну тему. Невже ж найшовся соціаліст, що буде пропагувати соціалізм?

Доповідач не говорив, але читав свій доклад з листків, що лежали на столі, тому обличчям був обернений вниз до стола а не до слухачів. Тяжко було вхопити його слова, і до вуха долітали ніби не докінчені речення.

Доклади треба говорити чи читати обернувшись на повне обличчя до публіки.

Реферат був побудований на газетних вістках в унісон прийнятим твердженням газетних редакторів та кореспондентів, що ССРСР є соціалістичною країною і що світ еволюціонує до соціалізму. На жаль, доповідач не сказав до якого: Московсько-Сталінського "соціалізму-комунізму" марксистського, народницького чи може християнського?

Отож в ССРСР і сателітах, по думці докладчика існує соціалізм, бо мовляв так всі говорять і пишуть.

Дальші тези старі і відомі.

По докладі відбулися запити і дискусії /3 - 5 хвилин/ . Автор цих рядків також приймав участь в дискусії, який у формі резюме сказав:

1. В ССРСР немає ніякого соціалізму, бо там існує феодальна, рабовласницька і державно-капіталістична соціально-економічна система - антитеза соціалізму і соціаліст. системі.

2. Соціалізм є зворотно-пропорційне явище до примусового феодального колективізму /системи/. Так наприклад: найбільше соціалізму в практиці є в Югославії, де не існує примусова колективізація сільського господарства і, ніякого соціалізму в ССРСР, де на 100 % сільське господарство зколективізовано примусово.

3. Польський, Угорський і інших сателітів "соціалізми" знаходяться поміж "соціалізмами" ССРСР і Югославії.

4. Польські клерикальні кола пішли на співпрацю з комуністами типу Гомулка і К-о в революційні дні 1956 р., і на тому обидві сторони здобули успіхи.

5. Угорські клерикальні кола революційні змагання Надя і К-о спробували використати для себе цілістю і неподільно. Замість одного фронту проти московської окупації і московського керування, витворилося два фронти, які Москва зручно і скоро знищила. Наслідок: Надя і К-о мусіли уступити і віддати владу московським сат-рапам, опинилися у в'язницях і під судом, а керівник реакційної гортієвської політики опинився в азілї одної амбасади, його послужні послідовники опинилися на еміграції, в в'язницях, а деякі відсутні на розстріл або повішені. Угорська революція зпрофанована.

Лекція для українських патріотів - революціонерів.

6. Соціалістичні або інші /напр. аграрні/ інтернаціонали - фікція, є вигадкою різних імперіялістів, в практичному житті їх не існує. Формально дотепер існували такі інтернаціонали:

I. Інтернаціонал був власністю німецького імперіялізму, під марксистським шильдом, якого німці не вміли для себе використати.

II. Інтернаціонал робітничо-соціалістичний Англо-Французький, який був добре використаний у першій світовій війні цими державами.

III. Інтернаціонал - комуністичний, "пролетарський" найкраще використала Москва після першої світової війни і під час революції. Московський інтернаціонал був і є власністю московського імперіялізму і з дійсності є антисоціалістичним в практиці.

Існує світовий клерикальний рух, старий майже тисячу років, який можемо назвати Рисько-Католицьким-Ватиканським Інтернаціоналом. Єдиний тотальний провід в цілому світі, де тільки існують віруючі римо-католицького ритуалу.

Людам, яким все сіре здається за вовка, на цю останню тезу закрутилися на кріслах, а один навіть заявив "протест", що, мовляв, тут в дискусії заторкується релігійна справа.

Так розуміє наша еміграційна інтелігенція сенс дискусій.

Кінцеве речення, в замітці "Сучасної України" чис.3, 1958 р. "З викладової залі"-подано неправдиво. Тенденційно перекручено. С.Зеркаль.

+ + + + +

Н О В І В И Д А Н Н Я .

Петро Марченко: ЕВЕНТУАЛІЯ ТА ІНШІ НАРИСИ. Бібліотека "Українського Громадського Слова". Накладом автора. Новий Йорк 1958. Містить 19 довгих і коротших оригінальних творів і дві поезії перекладів. 43 сторінки нормалізованого формату. Циклостиль. Ціна 1.00 дол. Замовляти у автора: Mr. Petro Matchenko, 383 E. 10 St., Apt. 9, New York (, N.Y. або адміністрації "Українського Громадського Слова".

Р Е Ц Е Н З І Я .

В. Чапленко. ЯК МИ ІНФОРМУЄМО ЗАХІД ПРО УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО.

В "Енциклопедія Британіка" за 1956 і 1957 рр. надруковано статтю "Українське письменство" за підписом "Е.М." Мюнхенська "Українська літературна газета"/ч.8, за серпень 1957 р./, передрукувавши цю статтю "повністю", зазначила, що її написав Євген Маланюк. Разом з тим редакція "УЛГ" висловила своє задоволення, що в цій енциклопедії "вперше появилася стаття про українську літературу українського автора", бо, мовляв, досі в "ЕБ" про українську літературу писав російський автор Д.Святополк-Мірський в плані російських концепцій". Далі редакція похвалила "ясну Маланюкову трактовку тисячолітнього процесу історії нашої літератури".

Але чи така позитивна оцінка Маланюкової статті слухна? Навіть поверховий огляд цього невеличкого тексту показує, що ні, не слухна. Замість об'єктивної інформації /як це повинно бути в енциклопедії/ Євген Маланюк і тут подбав насамперед про "протягнення" своєї партійности, тієї фанатичної вузкості, що її можна б схарактеризувати як донцовщину. Це ж вона, донцовщина, підказала йому, наприклад, думку, що начебто "нова козацька аристократія відродила культуру в Києві, де митрополит Петро Могила/1596-1647/ заснував академію в 1633 р." Якщо Петра Могила, може, й можна вважати за аристократа, то тільки не козацького, бо це ж він хвалив в одній своїй промові польсько-

го воеводу за те, що той "укрив поле мертвими козаками". Щождо власних діячів козацької культури, про яких згадує Маланюк, - М.Довгалевського, І.Величковського, Г.Сковороди, то всякому ясно, що вони не належали до аристократії. Неправильно пояснює Маланюк і виникнення українського романтизму першої половини ХІХ віку: не "етнографічні публікації Цертелєва /1819/ і М.Максимовича /1827-49/ і перша спроба інтерпретувати історію України науково /Д.Бантиш-Каменський/ плюс закінчення історією і фолклором /як от у працях І.Срезневського/ дали поштовх до романтичної поезії", а все це разом виникло під впливом романтичних ідей, що зародилися в Західній Європі, зокрема під впливом західньо-слов'янських романтиків.

Про Марка Вовчка і Карпенка-Карого Маланюк написав, що вони начебто "закінчили період романтизму і запровадили модерний реалізм". Це хибний погляд! Марко Вовчок - етнографічна реалістка", і з "модерним реалізмом" вона не має нічого спільного, бо саме від її "школи" та ще від Нечуя-Левицького й Панаса Мирного, що їх чомусь Маланюк не згадав зовсім/ відштовхувались українські прозаїки-модерністи /М.Коцюбинський і інші/. Те саме можна сказати й про Карпенка-Карого. Надмірна побіжність в інформації про літературу другої половини ХІХ в., з пропуском двох найбільших письменників, свідчить, либонь, теж про партійність автора: він міг знехтувати нею як "неаристократичною", "народницькою". Та найвиразніше виявилась Маланюкова партійність у його інформації про письменників ХХ віку. Він вже зовсім не згадав великого українського письменника В.Винниченка. І мимоволі стають на пам'яті нарікання цього останнього на тих "земляків", що викреслювали його навіть з чужих енциклопедій. Чувши про це нарікання раніш, можна було думати, що це якесь перебільшення, але тепер маємо незаперечний факт. Але не згадавши Винниченка, Євген Маланюк ретельно повиписував імена й дати своїх "співпартійців", дарма, що з них автори тільки однієї-двох тоненьких збірок поезій, - Олега Ольжича, Юрія Липу, Ю.Дарагана /1894-1926, зб. поезій "Сагайдак".Ред/. Не забув він, звичайно, і про "есеїста-критика Дмитра Донцова", але не згадав ні словечком критика "народника" С.Єфремова.

Чомусь не згадав Маланюк і про переслідування українських письменників у царській Росії і за більшовиків.

Отже, ми б не пристали на оцінку, що її дала "УЛГ", бо Євген Маланюк, керуючись своїми партійними міркуваннями, подав українське письменство збідненим, замовчав велетнів українського мистецького слова, а натомість висунув фіктивні "величини". Можна навіть думати, що чужий автор - навряд чи зміг би більше пошкодити українській літературі в її виступі перед широким світом. /Н.Дні, 96/.

х х х х х х х х х х х х х х х х

Ц И В І Л І З А Ц Я.

Захожу до однієї української культурно-імпрезової установи в Новому Йорку. На дверях і стінах наліплено різні оголошення, заклики, афіші, плякати, - трохи з боку висить сиротою четвертушка білого паперу пописаного від руки чорнилом. Підхожу і читаю:

"У В А Г А. Хто почувася себе теляткою або козою і цусить обов'язково жувати г у м у, хай її або ковтає, або ховає до кешені, лише не кидає на підлогу".

Ця "Увага" без підпису і дати. Прочитав я її 4 січня 1958 р.

С.П.

У К Р А Ї Н С Ь К А Г Р О М А Д А У Ф Р А Н Ц І Ї .

ВШАНУВАННЯ сл.п. ген. Миколи Ю. ШАПОВАЛА.

За ініціативою Головної Ради Української Громади у Франції разом з Монбельрською Філією Громади збудовано окремими жертвами робітників у Франції і прихильників, пам'ятник-надгробок на протестантському цвинтарі міста С о ш о, близько Монбельярду /деп- Ду/, де спочивають тілні останки, боюшого довголітнього голови Української Громади у Франції, Генерал-Хорунжого Української Армії сл.п. Миколи Юхимовича ШАПОВАЛА, щоб засвідчити нашу вдячність і відданість за ті добрі вчинки, що покійний виконав за свого життя перед нами особисто і перед Трудовою Україною в цілому.

Саме урочисте посвячення надгробника відбулося в неділю перед-полуднем II серпня 1957 року, в якій взяла масову участь, окрім членів та прихильників громади, вся місцева і околична українська колонія, були також представники із дальших містечостей: т.Поправа із Сан Дієго, т.Борсук з приятелем із Труа, п-во Олійники з приятелями із Парижа, Голова Громади т.І.Бондарь і Секретар Громади т.Демидчук Г. та член Головної Ради Анастасія Бондарь.

Урочистість почалася рано о 9-й годині службою Божою у протестантській Церкві і походом з церкви на місцевий цвинтар з українськими і французькими прапорами. На чолі походу молоденькі дівчатка в українських строях несли розкішні різнокольорові вінки від Громади та інших місцевих українських організацій, чимало китців квітів було зложено і від окремих осіб.

Посвячення надгробника відслужив священник УАПЦ Ієромонах Ростіслав з Ліону. В церкві співав місцевий хор під керуванням п.Семенюка Ст., а на цвинтарі співав хор Монбельярської Філії.

Промови виголосили о.Ростіслав і Голова Громади т.Іван Бондарь, в якій підкреслив вагу цього нашого вшанування покійного Миколи Шаповала поставленням на його могилі пам'ятника-надгробника, бо він своїм трудом, своєю посвятою, своїм знанням і свідомістю, досягнувши в суспільнім поставленню найвищого щабля, не погорджував своїми братами робітниками, селянами і трудовим суспільством взагалі, віддав себе цілого, разом із своєю покійною дружиною св.п.Антоніною Антонівною, служенню нашій Громаді селян і робітників, без претензій на матеріальні винагороди і вигоди.

"На цім місці дозволю собі в імені Української Громади у Франції висловити мою щирю подяку всім жертводавцям та збірщикам і всім тим, що спричинились тим чи іншим чином до вадвигнення цього помятника-надгробника для увіковічення пам'яті покійного. Також дякую всім тут присутнім, що відгукнулись на наш заклик і зійшлися щоб разом з нами уклонитись перед постаттю великого українського патріота і борця за волю України і краще майбутнє її трудового народу - покійного Генерал-Хорунжого Української Армії славної пам'яті Миколи Юхимовича Шаповала.

Нехай же цей наш скромний надгробок, збудований пожертвами членів та прихильників Громади, пригадує нам українськими робітним людям і нашим нащадкам тут у гостинній і вільнолюбній Франції його науку та його духову спадщину.

Нехай же світла пам'ять нашого покійного ідейного працівника Миколи Ю.Шаповала живе в нас самих і в наших поколіннях вічно!

Нехай живе єдність Українських селянсько-робітничих мас!

Нехай живе Суверена, Соборна Українська Трудова Республіка!" - закінчив т. І.Бондарь свою промову.

Дякуючи заходам т.Соловія Стефана, місцева соціалістична газета вислала свого співробітника для репортажу і фотографування урочисті на цвинтарі, що й було поміщено в тій газеті від 14.VIII.1957, репортаж і 2 фотознімки.

Після урочисті на цвинтарі, відбувся у власній домівці спільний обід, який при-

готовили членикині Громади, який видався на славу наших товаришок дуже значний.

В той же день о 3-й год. т.І.Бондарь відкрив Академію присвячену М.Ю.Шаповалові. По короткому слові відчитав листи надіслані до Громади з привітаннями на цей день. **Листи надійшли:** Від Української Громади ім.М.Ю.Шаповала в ЗДА і Редакції "Українського Громадського Слова" Новий Йорк, - Центрального Комітету Української Соціалістичної Партії, - Секретаріату УСР, - Інж.Івана Лучинина, - Українського Відділу МВРД у Франції, - Голови Будівельного К-ту Православного Храму в Парижі, - Союзу УСД Молоді, - родини Павла Туркевичів, - Групи Прихильників Української Громади у Франції. Після цього т.І.Бондарь прочитав велику промову про значіння такої Академії. Другий доклад виголосив т. Петро Гайдучок. Після цього філіяльний хор проспівав "Не пора, не пора"... Ієромонах Ростислав сказав гарну промову про особисті відносини з пок.М.Ю. Шаповалом в час визвольної боротьби в 1917-1920 рр. Короткий спогад про Миколу Юхимович сказав т.Демидчук. Хор проспівав "Чуш брате мій" Тов.Соловій С. пояснив що таке ранга Генерал-Хорунжий і хто її дістає. Виступали з словом і прихильники Громади п. Семенюк С., Геник С., Здолінки П. і інші. Пісню "Краю мій" закінчено Академію. Український національний гімн проспівали всі спільно.

Список жертводавців на пам'ятник-надгробок св.п, Миколі Юхимовичу Шаповалові:

1. Андреїв	200 фр.	35. Драгов	200 фр.	69. Миколяк І.	500 фр.
2. Андрійчак Ф.	150 "	36. Дуда М.	5.000 "	70. Мицишин В.	325 "
3. Анзольто В.	200 "	37. Дучинський П.	200 "	71. Михайлишин М.	1.000 "
4. Баран І.	300 "	38. Ерін В.	500 "	72. Івчик П.	1.000 "
5. Бень П.	100 "	39. Звольськ.І.	200 "	73. Наринський О.	500 "
6. Бойко К.	1.000 "	40. Зубик П.	500 "	74. Несторчук С.	300 "
7. Бойко С.	500 "	41. Зеркаль С.	5.250 "	75. Овда Мисин	3.000 "
8. Бондарь Ів.	1.000 "	42. Здолінки П.	1.000 "	76. Олевський А.	1.000 "
9. Борсук Ю.	1.000 "	43. Качмар О.	500 "	77. Опанко С.	1.500 "
10. Братків Р.	1.000 "	44. Кернатовськ.	300 "	78. Окоцький В.	1.000 "
11. Бриндза Ю.	100 "	45. Кліш	500 "	79. Оніні	200 "
12. Булик М.	1.000 "	46. КЛШ О.	150 "	80. Паламарчук І.	500 "
13. Вардибож М.	200 "	47. Кліш Ів.	500 "	81. Паламарчук М.	300 "
14. Венар А.	1.500 "	48. Кліш Ст.	200 "	82. Пастух Євжа	1.000 "
15. Венгренюк І.	100 "	49. Когут А.	500 "	83. Пиньк С.	300 "
16. Гайдучок П.	2.000 "	50. Колодрубєць	1000 "	84. Пльота Д.	500 "
17. Галюк М.	1.000 "	51. Кондратюк Я.	200 "	85. Порман	300 "
18. Геник Б.	1.000 "	52. Косташ Ст.	3.000 "	86. Рокицький Я.	200 "
19. Геник Євг.	500 "	53. Кошмо К.	200 "	87. Романюк О.	200 "
20. Геник Ст.	1.000 "	54. Краснополськ.	400 "	88. Ростислав, Ієром.	200 "
21. Гегушач	200 "	55. Куриленко О.	1000 "	89. Саксон П.	1.000 "
22. Герун П.	1.000 "	56. Кутлер М.	300 "	90. Слук П.	2.000 "
23. Горбовий П.	2.000 "	57. Левко М.	500 "	91. Соловій Ст.	2.000 "
24. Грабовський М.	300 "	58. Леус Ю.	2.000 "	92. Сподарик М.	1.000 "
25. Гриняк І.	1.000 "	59. Лехкий М.	200 "	93. Сподарик М.	3.000 "
26. Губрієнко	200 "	60. Любар І.	150 "	94. Стакк І.	500 "
27. Гуленяк	500 "	61. Макар І.	200 "	95. Стельмахович П.	500 "
28. Данік О.	500 "	62. Маконієць	2.000 "	96. Стефанюк	300 "
29. Данилишин Соф.	1.000 "	63. Милчак П.	500 "	97. Стефан	500 "
30. Дариюхид Іл	500 "	64. Марко Анна	1.000 "	98. Стрілець В.	1.000 "
31. Демиденко	200 "	65. Мартинюк С.	1.000 "	99. Тилків С.	1.000 "
32. Демидчук Гр.	500 "	66. Марченко М.	500 "	100. Ткачук П.	200 "
33. Дідух С.	1.000 "	67. Маценко В.	200 "	101. Трофим	500 "
34. Дмитрів О.	2.000 "	68. Мигдаль А.	500 "	102. Троцький Д.	100 "

103.Тупицький С.	1.000 фр.	110. Чепіга І.	1.000 фр.	117. Ярешко	500 фр.
104.Фанок В.	500 "	111. Чиж І.	2.000 "	118. Невідомий	500 "
105.Ферендович В.	2.000 "	112. Чих І.	5.000 "	119. Невідомий	100 "
106.Фігель Іван	500 "	113. Шевчук М.	1.000 "	120. Редакція "У.Г.	
107.Хамуляк І.	1.000 "	114. Шлико В.	200 "	Слова" Нью Йорк	
108.Хоцький А.	500 "	115. Шпак Ф.	3.000 "		900 "
109.Цепеняк В.	2.000 "	116. Яблонський П.	300 "		

Разом зібрано 127.565 франків, витрачено на надгробок-пам'ятник 127.090 франків.

Президія Української Громади у Франції, Філія УГ у Монбеліярді і Будівничий Комітет цим висловлює всім жертводавцям і збірщикам ширю громадсько-товариську подяку. За Президію: І.Бондарь. За Філію: Ф.Шпак. За Комітет: П.Горбовий.

Секретар Президії Української Громади у Франції т. Григорій Демидчук на цей день присвятив наступні строки: Генералові Микиті Ю.Шаловалові:

У неділю, дуже рано, сонечко сходило
І могилу Генерала промінням облило.
Ясні лучі золотії, розливались золотом,
Грізні хмари розійшлися, присохло й болото.
Соловейко в небосхилі співав ще з раненька.
У поході несли вінки дівчата молоденькі,
А за ними два прапори, синьо-жовті грали
І неначе про жовніра, з вітром розмовляли.
В середині чув розмову шей прапор Держави,
Що останкам Генерала, кусок землі дала.
Споживай Ти! У спокою в нашій Батьківщині,
Бо спочити в рідній землі Ти не був у силі.
Брати Твої Українці розійшлися по світі,
Записали Тебе-брата в своїм заповіті.
Бо Ти широко захищав робітників долю,
Бажав добра робітникам і не грав панів роллю.
Попереду сулина пісня з уст до уст лунає,
Монах в ризах похоронних молитву читає,
Пом'яни, Великий Боже, душу Генерала.
Бо за Волю України все в життю віддала.
Не одному з приятелів сльоза покотилась,
Халь отискав, зболіло серце, парада скінчилась,
Лиш дівчатка в одностроях, вінки поправляли,
Два прапори похилившись в останнє прощались.
Спи в спокою у могилі України сиңу,
Що в Громаді Ти в науці працював без вплину.
Щоб Громада жила гаслом, ані хлопів ані пана,
За це Тобі від Громади велика пошана!
Ще сильніше сонце світить, проміннями грає,
Чорна плита із мармуру з далека видніє.
Золотий хрест, трьохраменний Тризуб України
Ли я його вирізблене "Це син України!
Він тернистий шлях пройшов і прибитий горем,
Пройшов його до кінця, хоч у серцю з болем.

У: - Та, зн-а-єте, міstre, тепер со^ціалісти не в моді... Наші ватаги партії, про-
відники і церкви проти того, щоб со^ціаліста ославити, або хоч його ім'я нази-
вати. Ми маємо ще й других наших ославних людей - не со^ціалістів, от як покій-

них митрополита Шептицького, Коновальця, Шухевича-Чупринку, і живих: єпископа Вучка, Бандеру, Мельника, Вовчука і інших...

А: - Нічого я про них не чув, незнаю. А що вони для України зробили, або що вони роблять?

У: - О, міstre... /тут у нашого бесідника красномовна агітація і висловлення, ним названих "провідників" і "вождів"/.

А: - О'кей, міstre! Але ви скажіть чи вони славні? Ібо вони де і коли останнього виконали?

У: - Гм, Ви, міstre, мене не розумієте. Всі вони не соціалісти...

А: - Ми своєї нації не ділаємо на табори соціалістів, монархістів, клерикалів, комуністів і інших, ми всі разом боронимо свою державу і націю. Ми однаково шануємо своїх державників як соціалістів так і монархістів, як клерикалів так і людей без релігії. Для нас важно, що вони доброго для нації і держави зробили, а його приватне політичне чи релігійне переконання нас не обходить. Мені здається, що Ви не поєднані одною ідеєю нації і державності, тільки поділені на стани, релігії, регіональні відрубності і нездібні до творчої праці національної і державної. Ви не є нація! Ви, інтелігенти опинилися на еміграції і вас постала гірше по живому, а ваш нарід поневолений іншими державами оточене в кріпачстві. Інтелігенція - керівна сила нації без народньої русійної сили - н у л я !

У: - /Зрезигновано/ - Та, ніби так...

А: - Тепер розумієте?

У: - Розумію...

А: - Ну, міstre, час розходитися по своїх справах. По друге більше поговоримо!

У: - Гуд-бай!

Таку лекцію дав англомовному українському інтелігентові - антисоціалістові з Кодкудаківцеь.

В газетах повно звітів про єднотне святкування 40 річчя УНР і 22 січня. Але нігде згадки про Президента М.Грушевського, Голову Уряду і Директорію В.Винниченка і інших. Нігде їх образів не показують перед громадянством.

Безбатченки можуть багато показати своїх опікунів і не покажуть рідного батька.

Українська еміграція хвалиться історичною правдою і славною подією, а творців тої нашої правди замовчує, ігнорує і бойкотує. Це подібно до того, як та муха сидючи на волі, кров його ссала і бундючно хвалиться: - І я орала!

От-так єднотно ігнорують і зневажають Правду і творців 22 січня 1918-1919 рр. наші упорядники в 40 - ву річницю цих великих дат і творців.

Остан Зінжа.

МИКИТА ХРУЩ - ХРУЩОВ МИКИТУЄ.

22 січня ц.р. секретар Комуністичної партії СРСР вказав на потребу реформи в господарстві СРСР.

1/ Реорганізація агрикультурних машинно-тракторних станцій і передавання їхнього технічного устаткування на власність колгоспів. Машинно тракторні станції залишилися би як допоміжні майстерні для ремонту колгоспних машин і постачання запасних частин.

Дотепер ці станції існують як державні підприємства.

2/ Передавання в загальне колгоспне користування приватного присадибного тваринного інвентаря, але, мовляв, не повинно бути ніякого примусового натиску.

А хіба в СРСР існує натиск? Там все робиться "добровільно", включно з "виїздом на Сибір, Соловки, Туркестан і вмірання з голоду та від куль комісарів-комуністів.

Микитуй Микито! Твій день настав.

/З газет/.

До передплатників: Адміністрація УСлова очікує Вашої передплати! Дякуємо!